

# Musta lennuki kirik

Sven Vabar

Linna kõrval on vana, mahajäetud sõjaväelennuväli. See on väga suur, kuidagi absurdses kontrastis suhteliselt väikse linnaga. Jalutades on võimalik tundma õppida vaid üsna väikest, linnapoolset osa lennujaamast. Seda pole kasutatud varsti juba paarkümmend aastat. Kõik seal laguneb. Tellistest viletsalt ehitatud kasarmud ja lennujaama teenindushooned on kõige rohkem põrmu varisenud ja reostunud. Aga kõik need hooned, mis näiteks linnas paistaksid täitsa normaalse suurusega majadena ning mille häving seega päris sünge ja troostituna mõjuks, näevad lennujaama tohutul maa-alal välja nagu putkad, nagu kuudid, lausa tikutopsid, nii et nende iseäranis masendav olukord pole enam kui kõnekas pisidetail hüljatud lennuvälja mitmekesisuses, meeldivat võõristust tekitavas tervikus.

Märksa tontlikumalt mõjuvad mingid tühjad varjendid – suured, poolenisti maa sisse rajatud hiigelkeldrid, mille massiivsed roostetanud uksed on pärani ja mille katused on kaetud mullakamara ning rohuga. Lennuväljal leidub prügimägesid. Osa neist on nähtavasti rajatud ametlikult, kooskõlas linnavõimudega. On pakendiprügimägi ja ehitusjääkide väli. On autokummimägesid. Ja siis on hulgaliselt isetekkelisi prügivälju, mis aastate jooksul aina laienenud. Lennuvälja territoorium on täis unustatud kola: betoonitükke, roostetanud rauda, okastraadijuppe. Kuid see piirkond on sedavõrd suur ja looduse jõud nii järjekindel, et kõikjal torkab silma ennekoike see, kuidas loodus võtab võimust. Kogu see mitmekesine rämps, kõik need tillukesed prügimäed kaovad järk-järgult ja alandlikult kõikjale tungivasse heina ja võssa. On tunda, et lennuväli pole mitte reostatud tühermaa, inimese tegevuse jälg, inimese poolt maha jäetud ala, vaid pigem metsik paik. Lennuväli kuulub juba loodusele.

Või kes teab, kellele ta kuulub.

Miks ehitised, varjendid ja isegi prügimäed nii tillukesed ja abitud tunduvad? Kas oma võimetuse tõttu seista vastu ajahambale ja loodusele, võsa kõikevõitvale jõule? Seda ka, aga palju silmatorkavamalt on nad tillukesed võrreldes lennuradade ja platsidega, mis mõeldud lennukite hoidmiseks ja manööverdamiseks. Kõige hämmastavam ja kolossaalsem

rajatis lennuväljal on peamine lennurada, kust tõusid omal ajal õhku ja kuhu maandusid mingid mandritevahelised hävitajad. See lennurada on umbes sada meetrit lai ja mitu kilomeetrit pikk, täiesti sirge tee, kuigi sõnad „tee” või „rada” lihtsalt ei sobi tähistama, ei kata ära seda silmapiiri poole venivat tühja, lagedat hiigelväljakut. Ajahammas on veidike purenud ka lennurada, kuid see on ehitatud nähtavasti nõnda kvaliteetselt ja nii paksudest betoonlahmakatest, et kahekümne aastaga see õieti ei jõua lagunema hakatagi. Alles on isegi rajale värvitud tohutud ristid, mis ilmselt on mõeldud lenduritele maandumisraja hõlpsamaks märkamiseks.

Loodusele see lennurada veel ei kuulu. Selleks on ta liiga sile ja sirge. Kuid inimesele samuti mitte. Vahel toimetavad siin lennuentusiastid, kes lendavad motoriseeritud deltaplaanidega või lennutavad oma mudel-lennukeid. Õhtuti ja nädalavahetustel leidub siin pühendunud moto-fänne, kes oma autode ja tsiklite kummidel segamatult viliseda lasevad. Aga ka neil ei õnnestu lennurada ära kodustada, ümbritsevast võsastunud lennuväljast rääkimata. See kõik on liiga suur. Lennu- ja motofännid mõjuvad pigem lastena, kes mängivad sügisese tühjas mererannas. Ainult et lennurada pole mererand, see on mingi range geomeetriline suurvorm.

Lennurada ei näi olevat mahajäetud. Oma kolossaalse massiivsuse, sileduse ja sirgusega mõjub ta jõulise, suveräänse ja ülimal määral teovõimelise keskkonnana. Ta on midagi, kuulub kuskile, aga kuhu, kuidas, kellele? Lennuraja suurus surub need küsimused peale ka kogu ülejäänud lennuväljale, mis vaikselt võssa kasvada lootis.

Mulle siin meeldis. Käisin siin mõnikord. Hiiglaslikul lennurajal valitseb isesugune vabadusetunne, mida ei leia ei linnast ega ka kuskilt loodusest. Isegi mitte merelt. Nagu kõigi huvitavate ja kütkestavate paikade puhul, nõnda ka siin oli hea olla alati, iga ilmaga, aga kõige rohkem meeldis mulle siin õhtuti ja öösiti, kui taevast selge ja tähine.

Siis see kõik muutus. Selles on süüdi asotsiaalid.

Algul nad lihtsalt takistasid mul siin käimast.

Siin polnud kunagi eriti palju heidikuid käinud. Eks nad leidnuksid siingi mingil määral peavarju, kus rahu olla ja soovi korral napsu võtta, aga asi on selles, et vähegi sobilikud majad asuvad siin väga hõredalt ja linna asustatud piirkondadest ikkagi suhteliselt kaugel. Heidikud aga lihtsalt ei jaksa eriti pikka maad jala käia, nad on pidevalt näljased, nõrgad ja purjus. Ühistransport samuti siia lähedale ei sõida. Joodikud



elasid linnale lähemal, seal, kus lennuväelaste kunagiste elamukvartalite kõrvale kerkis omal ajal massiliselt peenramaasid ja garaaže. Suur osa garaažidest ja aiamajaketest seisab tühjana, neis on heidikul palju mugavam elutseda.

Aga mõned kuud tagasi hakkas lennuväljal palju rohkem asotsiaale ringi liikuma. Mitte ainult lennuvälja linnapoolses ääres, kust peenramaade ja garaažide juurde pääseb, vaid ka palju kaugemal, isegi lennuvälja teises otsas, suure lennuraja taga, kus algavad haritavad põllumaad. Mõtlesin toona: mis neil küll sinna asja peaks olema? Kas käivad kuskil kapsaid ja kartuleid varastamas? Oli varastügisene aeg. Aga vaevalt nad nii kaugele nii massiliselt tuleksid. Kas on nüüd siia rajatud mõni suur ja klassikaline prügimägi, kuhu tuuakse ka toidujäätmeid, nii et nüüd on bomšidel võimalik kohapeal oma toidust hankida? Ehitusjäägid ja autokummid ju ei toida. Kuid polnud siin ühtki uut prügimäge ega ole ka praegu, ma teadsin täpselt, mis siin lennuväljal tehakse, käisin siin tihedasti.

Vähe sellest, et prükkareid hakkas siin tõesti lausa massiliselt käima. Mulle torkas ka silma, et nad olid kuidagi tugevamad, elujõulisemad kui tavalised linnas ringi liikuvad parmud. Nad olid endiselt määrdunud, lagunenud riides, haisvad, paistes nägudega. Aga nende samm ei tudisenud ega vänderdanud, vaid oli kindlam ja kiirem. Prügikollid viskasid nalja ja naersid kõva häälega laginal. Ei mingit kollidele iseloomulikku juhmi masendust ja pimedada raevu purskeid. Täheleddasin ka, et mitte ükski heidik ei olnud purupurjus ja lääbakil, nagu võis ju neist tavapärastel oodata. Jah, selgelt purjus olid paljud neist, aga nende joove oli pigem joviaalset ja lõbusat, isegi elegantset laadi. Nagu seltskonnalõvidel või pika reisi järel koju jõudnud meremeestel.

Mul polnud heidikutega probleemi, olin alati katsunud parmude taga näha laiemaid sotsiokultuurilisi, psühholoogilisi ja vaimseid põhjuseid. Ja päevasel ajal ei olnud asokatel minuga probleemi, kui ma lennuväljal jalutasin või rattaga ringi sõitsin. Aga õhtu tulekul – just siis, kui lennurada minu jaoks iseäranis kütkestavaks muutus – hakkasid asokad ühest hetkest peale minu peale kuidagi vihaseks saama. Alguses niisama sõimasid. Kuid mida pimedamaks läks, seda agressiivsemaks nad muutusid. Pildusid kivide ja toigastega, tahtsid kallalegi tulla! Ma oskasin end kaitsta, mul oli isegi närvigaas alati kaasas, taskunoast rääkimata. Öisele tühermaale, kus on hea autoga kihutada, sattus vahel ka iga-suguseid kaabakaid. Seega ei osanud ma algul parmudes endale mingit

ohtu näha. Kuid pimeduse saabudes näis neile ka jõudu, pealehakkamist ja kuraasi juurde tulevat. Nad hakkasid käituma nagu täiesti tõsiseltvõetavad lõomamehed. Norisid tüli ja tulid kallale! Mitu korda pidin end põgenemisega päästma.

Seejuures ma ei näinud, et prügikollidel oleks omavahel tülisid tekkinud. Linna vahel, jõe ääres ja turu ümber nad kogu aeg tülitsevad! Aga siin, lennuväljal, olid nad üksteise vastu sõbralikud. Kui üksikud parmu-kambad teiste kampadega tee peal kokku juhtusid, aeti juttu, sooviti jõudu ja edu ning astuti edasi.

Miks nad siis minu vastu nii vaenulikud olid? Asi pidi olema minus. Selles, et mina pole asotsiaal, et mul on puhtad riided ja aetud habe.

Mulle meeldis lennuväli, meeldis öine lennurada, tahtsin siin edasi käia. Kuid ennekõike hakkas mind see joodikute asi huvitama. Tahtsin väga teada, mis asju nad siin sellise ootamatu, lausa ebaloomuliku südikuse ja entusiasmiga ajavad. Ja tõtt-öelda olid mind varemgi asotsiaallid huvitanud. Olin vist juba ammu tõsiselt mõelnud, mis tunne oleks elada mõnda aega täieliku prügikollina. Heidikud tundusid mulle kütkestavate ja radikaalsetena.

Nõnda maskeerisin end asotsiaaliks. See oli tõsine ettevõtmine. Ma tunnen heidikuid küll, olen neid ikka linnas jälginud, nendega juttugi ajanud. Olen olnud minevikus meeleheitel, lootusetu, kaotanud elumõtte ja palju muid olulisi asju, ohtralt joonud. Kuigi asotsiaali staatusest olin ma muidugi ka oma kõige tumedamatel hetkedel ikka tunduvalt kaugemal, kui toona ise arvasin. Asokas tunneb asokat, tunneb mitteasokat. Heidikut ei ole lihtne petta.

Mu elukaaslane oli välismaal õppimas ning mul oli puhkus. Mul oli võimalik oma ettevõtmisele täielikult pühenduda. Panin selga koledad tööriided, mida veel täiendavalt veidike määrisin. Lasin habemel pikaks kasvada, ei pesnud hulk aega. Sorisin prügikastides, et juurde saada isoleerulokku prükkarihaisu. Panin autentsuse mõttes tinagi, kuigi odekolonni just ei joonud. Lõpuks tundsin end piisavalt autentselt, et minna taas õhtusel ajal lennuväljale uitama, nagu mulle varem nii teha meeldis.

Minu kamuflaaz oli edukas. Tol esimesel õhtul liikusin lennuvälja pimenevatel radadel linnast aina kaugemale, kohates oma teekonnal lausa hämmastavalt palju heidikutegruppe. Mõtlesin: kuidas neid meie väikse linna kohta üldse nii palju saab olla? Kas neid tuleb veel kuskilt kaugemalt juurde? Miskipärast meenus mulle jõuluõhtu, kui inimesed vaikides ja sihikindlalt suurte hulkadena pimedas surnuaia teedel voorivad.



Siin lennuväljal pole öösiti just küünaldemerd, kuid see-eest põlesid siin lõkkes. Noore lehtmetsa ja võsa alune oli kohati päris tihedalt parmude lõkkeid täis. Peale selle oli neil veel tõrvikuid ja igasuguseid taskulampe, millega nad endale agaralt veheldes teed otsisid. Lõkete ääres käis kõva arutamine, kostis hõikeid ja naeru.

Heidikuid oli igal pool. Neid kogunes ka tühjadesse varjenditesse ja enam-vähem tervetesse ehitistesse, kuhu nad sügisese külma peletamiseks samuti lõkkeid olid süüdanud. Nad olid ehitanud isegi algelisi korstnaid suitsu väljajuhtimiseks siseruumidest. Neist mahajäetud ehitistest olid saanud omamoodi trahterid, kuhu koguneti sooja, napsu võtma ja juttu puhuma ning kuhu hiljem magama heideti. Prügikolle oli aga seda-võrd palju, et kõik lihtsalt ei mahtunud neisse trahteritesse. Paljud magasid ka lageda taeva ja tekihunnikute all. Oli olnud meie kliima jaoks soe sügis, aga öödläksid juba külmaks.

Kuigi asotsiaale olid tõesti kõik kohad täis – kogu lennuvälja territoorium oli nendega täidetud –, ei veetnud keegi aega suurel lennurajal. Mõned heidikud küll kõndisid seal, kuid neidki oli üksikuid. Keegi ei istunud, ei teinud lõket ega maganud lennurajal. Suur lennurada näis neile olevat lausa püha koht; ja see oli niisama puhas ja puutumatu, nagu ta oli alati olnud.

Mina oma üürikesse asokaelu vältel polnud veel külmaga harjuda jõudnud ning hiilisin aovalgel koju tagasi magama. Seejuures märkasin, et paljud teised heidikud läksid samuti hommikul linna poole. Nemad aga pigem vast toitu hankima kui magama, sest kas õnnestus neil tõesti kuskilt lennuväljalt toitu leida? Kuid kes teab. Kogu olukord siin oli juba nii kummaline, et kõik võis olla. Märkasin, kuidas hommiku saabudes ning sedamööda, kuidas parmud lennuväljast koos minuga eemaldusid, muutusid nad taas nõrkadeks, värisevateks, heitunud ja juhmideks jotadeks. Kogu ramm, millega nad öisel lennuväljal imeväärselt täitusid, oli kadunud.

Lennuväljast oli saanud mingisugune laager. Asotsiaalide laager, kuhu koguneti eriti tihedasti just õhtu hakul, ööseks. Päevasel ajal võis siin veel leiduda üksikuid „tavalisi inimesi” – rallihuvilisi noormehi või minusarnaseid seikluslikuma loomuga flanööre –, aga asotsiaalide ootamatu rohkus oli enamikule sellistest ilmselt peletavalt mõjunud. Ja õhtu saabudes aeti viimasedki niisamajalutajad ja pühapäevakihutajad parmude poolt lihtsalt minema.

Asotsiaale oli lennuväljal nii palju, et lennujaam just nagu polnudki enam maha jäetud. Ta oli uuesti elule ärganud. Lennuväli tegutses! Kuna elluäratajateks olid asotsiaalid, oli lennuvälja uus elu päris groteskne, kuid kindlasti mitte masendav, võigas, sest heidikud olid nii lootusrikkad ja rõõmsad! Et heidikud tundsid end vabalt ja rõõmsalt, ei meenutanud see asotsiaalne lennuväli muidugi mitte sõjaväe-, vaid pigem tsiviillennuvälja. Hiiglaslik võsastunud väli mõjus piiritu, paradiisliku lennujaamana, kus leidub kõike, mis ühe suure lennujaama juurde kuuluma peab: kohvikud, kõrtsid, teeninduspunktid, hotellid, poed ja poekesed, oikumeenilised palvelad ning muidugi ooteruumid. Ainult et kõik näis siin toimivat iseteenindusprintsibiil – selvelennujaam.

Tundus, et sellega heidikud peamiselt tegelesidki – ootamisega. Nad ei oodanud mitte tundide, vaid päevade viisi. Ootamine ei mõjunud neile aga mitte frustreerivalt nagu paljudele tavalistele läbematutele lennureisijatele – või ka mulle –, vaid hoopis innustavalt.

Heidikud ei mõjunud enam heidikutena. Mingis mõttes meenutasid nad mind ennast – heidikuks maskeerunud nii-öelda korralikku, igati teovõimelist inimest. Aga mingis muus mõttes nad jällegi üldse ei meenutanud mind. Tõtt-öelda meenutasid nad mind tolles väga veidras, minu jaoks sõnastamatus „muus mõttes” veelgi vähem kui tavalised linnaparmud, ükskõik, kui läbi viimased omadega ka polnud. Need siin olid omandanud mingi käsitamatu, mulle kättesaamatu kvaliteedi. See kvaliteet mõjus neile nii, et endistest heidikutest – kui vähegi terasemalt kalt-sudest, habemetüügastest ja punastest ninadest sügavamale vaadata – said täiesti teised inimesed. Ka võrreldes minuga.

Sest mulle siinne võluvõim miskipärast ei mõjunud. Ma ei tundnud end vähimalgi määral tugevamana kui tavaliselt. Hoopis vastupidi. Pärast umbes paarinädalast põhjalikku sisseelamist asotsiaali rolli tõdesin, et see roll on mulle väga kurnavalt mõjunud. Ma haiesin päevade viisi kõige jõledamal moel, ei sünnud ega maganud korralikult. Hommikuti, pärast öist ringikondamist lennuväljal olin omadega täiesti läbi, vae-vu vedasin end koduukseni. Mitte et see mind väga huvitanud oleks, aga naabrid olid mind nähes keeletud. Mulle tundus, et mul hakkab välja kujunema juba täiesti autentne alkoholisõltuvus. Kuid mis minuni teps mitte ei jõudnud, oli too imeline energia ning lootusrikkus, mis vaatas vastu lennuväljal aega veetvate heidikute palgetelt. Pidin nendega suhel-



des teesklema, et olen heas tujus! Tegelikult olin kurnatud ja segaduses. Miski – uudishimu? – sundis mind siiski oma eksperimenti jätkama.

Kas asi oli selles, et mina olin asotsiaalidega võrreldes algselt ikkagi täiesti erinevas olukorras? Mu tervis oli tegelikult korras, olin füüsiliselt ja vaimselt enda meelest tugev, mul oli ühiskondlik positsioon. Kas sellepärast ei mõjunud lennuvälja energia mulle, et olin petis? Olin võõras siin, nende imeliselt galvaniseerunud entusiastlike asotsiaalide seas, kes tontlike sügisöiste lõkete ääres rahulikult istusid. Kes meenutas kauboid, kes vana indiaanlast. Igäiks neist oli kindel ja väärikas. Neid vaadates tundsin aina rohkem ühtekuuluvust pigem nende alaväärtuslike, armetute olevustega, keda olen ikka linnas ringi liikumas näinud. Kuigi hoopis siinsed uued lennujaama-asukad olid parmud ja mina „korralik inimene”!

Tundsin end üksikuna, kuigi suhtlesin nendega päris palju, istusin nendega „trahtereis”, varjendeis, lõkete ääres ja suurel lennurajal Linnuteed vaadates. Ma ei sõbrunenud lähemalt kellegagi ning liikusin ringi peamiselt üksi. Vahel tundsin, et mõni asokas vaatab mind veidi imelikult, nagu kahtlustaks. Neil puhkudel hiilisin vaikselt kuskile mujale. See võib tunduda kentsakas – miks mind ikka nii väga kahtlustatama pidi? Kas oli tõesti parmudel põhjust karta, et keegi „korralik inimene” on nende sekka infiltreerunud? Ja kui ongi, mis siis sellest? Miks nad seda kartma pidid?

Konks on selles, et heidikud tõesti kahtlustasid. Ilmselt mitte otsestelt nuhke, enamasti mitte ka konkreetset mind, aga kui ma nendega lennuväljal siin-seal suhtlesin, siis tundsin, et neil on mingi suur saladus, mida on tarvis varjata. Nad kõnelesid minuga millestki tähtsast, mida aga ei saanud või polnud tarviski lihtsalt vestluse käigus nimega nimetada. Nad mainisid vaid mingeid lennukeid, mis pidid saabuma. Nad ootasid lennukeid! No tõesti, mida siis veel pidi lennujaamas oodatama?

Eks hakkasin minagi lennukeid ootama. Mida iganes see pidi tähendama. Ja miks seda oli tarvis teha. Mul polnud aimugi. Minu kaasheidikud muutusid, mulle tundus, iga päevaga aina rõõmsamaks, mina järjest kurnatumaks. Normaalne elu muudkui kauges minust. Minu puhkus pidanuks ammu läbi olema, aga ma polnud tööle ilmunud. Polnud juba nädalate kaupa meili vaadanud, telefon oli kuskil kodus, aku ammu tühi. Kui ma teda kuskile ära polnud kaotanud... Välismaal õppiva elukaaslase käekäigust ei teadnud ma midagi. Veetsin kõik ööd lennuväljal. Olin juba oma uude rolli nii sisse elanud, et keha oli veidi harjunud isegi jahenevate sügisilmadega. Vahel ma ei jaksanud hommiku eel koju minna,

otsisin endale siis kuskilt mõne juba välja puhanud kaaslaste tekiräbalad ning suikusin unne.

Et ma harjunud olin, ei tähendanud muidugi, et mu tervis oleks nüüd vastupidavamaks muutunud. Oh ei, mul oli nohu ja bronhiit, või kes teab, ehk isegi juba kopsupõletik või algav tuberkuloos. Rääkimata täidest, kirpudest ja mingist sügelevast nahahaigusest. Ja katkematust alkoholitsüklidest. Olin harjunud allakäigu, kustumisega. Asotsiaalsus pole elustiil, see on elu ja mis tahes stiilide aeglane häving. Mõtlesin, kaua ma sedasi vastu pean. Aga teadsin, et inimese vastupanuvõime on palju suurem, kui ta ise arvata oskab; allakäigutrepp on vähemalt sama pikk kui Jaakobi trepp taevasse. See teadmine andis mulle jõudu.

Eks lennuväljal oli mingis mõttes ka tore olla. Nii palju õnnelikke inimesi ümberringi. Ja sel sügisel oli eriti palju ilusaid, selgeid päevi. Sellistel päevadel oli lennuvälja võsa värviküllane ja lennuvälja ümbritsevad viljapõllud kuldsed. Öhtuti vaatasin suurelt lennurajalt päikese- loojangut ja öösiti tähti raja kohal, nagu vanasti olin armastanud teha. Mõtlesin, et kas mõnel sellisel öhtul peaks saabuma mõni pagana lennuk, mida nad kõik ootasid.

Kuid ei, lennuk saabus ühel hoopis teistsugusel ööl.

Päev oli olnud iseäranis selge ja ilus. Ja heidikud eriti reipad ning väge täis. Aga öhtu eel, päikse loojumise järel läks järsku väga jahedaks. Kuskilt tuli paks udu, vist hakkasid maad ja veed ootamatu külma käes aurama. Kogu lennuväli mattus valgesse hämusse. Kas tavalised lennukid üldse lendavad nii viletsa nähtavuse korral? Paksus öises udus kõndisid ringi rõõmsalt mõuravad asotsiaalid, lõkked põlesid niiskuse kiusete, taskulambid vehklesid. Paljud kandsid tõrvikuid. Eriti palju heidikuid oli miskipärast kogunenud suure lennuraja äärde. Kogu hiiglaslik rada oli ääristatud sadade lõkke- ja tõrvikutuledega. Rada ise oli tühi nagu alati. Ka mina sättisin end sisse lennuraja otsas.

Ühel hetkel hakkas kaugemalt kostma hõiklemist. See levis end lõkete ääres soendavast kaltsakatehordist üle nagu laine ja jõudis mulle lähemale. Päris jalgpallimatši mõõtu hõiskamine see just polnud, heidikud hoidsid end mõnevõrra tagasi, kuid mitte ka väga. Ja tõepoolest, oli kuulda järjest valjenevat susisevat undamist, mida tekitavad lendavad lennukid. Ootas, et kohe hakkaksid paistma maanduva lennuki tuled, kuid seda ei juhtunud. Ometi susin aina lähenes. Ja äkki oligi kohal... miski! Mingi tohutu suur ja tume asi ilma ühegi tulukeseta sööstis meie poole, aina paisudes



ja paisudes otse meie ees! Lõpuks, kui ta oli katnud kogu lõkketuledest halvasti valgustatud vaatevälja, peatus ta. See oli tõepoolest lennuk, uskomatult suur lennuk. Airbus A380F? Boeing 777? Või hoopis transpordilennuk, need on reisilennukitest veel suuremad, An 225 Cossack või mõni muu venelane? Selles pimeduses ei näinud suurt midagi. Pealegi oli lennuk musta värvi! Miks, kas varjamiseks? Radarite vastu see vaevalt aitab...

Mootorite seiskamisele kulus mõni minut. Veel polnud undamine ja vilin päris vaikinud, kui lennuki külje peal avanes uks ja trepp lasti alla. Keegi ei väljunud. Hoopis heidikutemass läks entusiastlikult hõigeldes lennuki poole liikvele. Ilma mingi tseremooniata hakkasid nad ühtlase, katkematu vooluna lennukisse valguma. Kuid mingit joobunud trügimist ning jalge alla tallamist ei olnud. Just nagu tõesti oleks olnud tegu lennuki sõiduplaanikohase saabumisega. Kas see tähendas, et lennukile ruttavad vaid need, kellel on pilet?

Kas minul oli pilet?

Läksin vooluga kaasa, aga jäin siis seisma. Lasin voolul endast mööduda. Vaatasin lummatult, kuidas asotsiaale muudkui valgus ja valgus lennuki hiigelkeresse, nagu vaadatakse kaldal istudes jõe voolamist, talve esimeste lumeräitsakate nõiduslikult ruumilist langemist, katkematut autodevoolu akna all tänaval vihmasel päeval, kui pole tahtmist midagi teha ja kõik kallid inimesed on kaugel. Aeg peatus, möödusid minutid, võib-olla tunnid. Ma ei lugenud lõkete valgel musta lennukisse kaduvaid joodikuid, aga minu meelest oli neid tuhandete kaupa. Kuid siis peatus see asotsiaalne jõgi. Ei, kellegi nina ees ei löödud ust kinni. Ühel hetkel, ilma et oleksin näinud või kuulnud mingit märguannet, jäid heidikud lihtsalt seisma ja ei läinud enam trepist üles. Suurem rahvasumm jäi lennukitrepi juurde paigale. Trepp tõmmati üles, uks pandi kinni.

Ning juba paari minuti pärast hakati lennukit tööle panema. Mootor undas aina valjemini ja kõrgemal sagedusel. Mahajäänud asotsiaalik, keda oli siiski veel päris palju, tõmbusid tagasi ning vabastasid täielikult lennuraja. Lennuk hakkas liikuma, pöörates end lennuraja otsas aeglaselt ümber. Siis hakkasid lennuki hiiglaslikud mootorid taas tööle kõrvalukustava, hullumeelse huugamise saatel. Lennuk sõitis mõnedsajad meetrid aeglaselt, kuid siis käivitus hirmuäratava jõuga kiirendus, kolossaalne must kogu pühkis minema ning kadus täielikult öisesse uttu juba paar sekundit pärast õhkutõusmist. Mõnda aega oli kuulda mootorimürinat, siis lakkas seegi.

Meie jäime maha – mina ja hulk teisi asotsiaale. Kuigi neid jäi siia ikkagi väga palju, olid nende read lennurada ümbritseval heina- ja võsaväljal tublisti hõrenenud. Lennuväli oli selle ühe lennuki põgusa visiidi tulemusena palju tühjem. Kas mahajääjad olid pettunud, kurvad? Seda mitte. Kuidagi fatalistlikud, leppinud nägudega olid nad küll. Selge see, et sisimas tahtsid kõik lennukile pääseda. Aga samas olid nad siisiki rõõmsad, et lennuk ikkagi tuli ja nii paljud neist minema viis. Lahkuva lennuki kõikematva mürina ja sellele järgnenud ootamatu, kurdistava vaikuse tõttu katkenud rahvalärm ja jutuvada hakkasid tuure koguma. Kaltsakad valgusid taas üle kogu lennuvälja laiali.

Läksin minagi. Vaatamata lennukile – või just selle tõttu – olin taas kord liiga kurnatud, et end koju magama vedada. Või kes teab, äkki ma lihtsalt ei viitsinud, ei tahtnud koju minna. Millal ma seal viimati üldse käinud olin? Ei mäleta.

\*

Musta hiigellennuki visiidist on möödas hea mitu päeva. Ma ei tea täpselt, kui mitu. Olen kogu selle aja siin olnud. Lennuväli on endiselt tühjem kui enne. Võib-olla see ainult tundub mulle, aga ka paigale jäänud heidikud näivad olevat nõrgemad, väetimad, rohkem tavalise heidiku moodi kui enne lennukit. Aga nad on palju tugevamad kui mina. Mõned mu uued kaaslased, kellega olen paremini läbi saama hakanud, on käinud linnas hankimas toidupoolist, mida on ka minuga jaganud. Siiski olen näljast uimane ja nõrk.

Miks ma lennukile ei läinud? Ma ei tea. Kas ma oleksin võinud? Aga kes mind takistas?

Asotsiaalid pole lennuvälja hüljanud. Tegelikult on neid taas hakanud juurde tulema. Suur lennujaam nõuab palju inimesi. Ning küllap hakkavad siiajäänul ning ka esmasaabunuil tasapisi kasvama jõud ja jaks. Kui neid sellises tempos juurde tuleb, siis on neid peagi veel rohkem kui enne lennuki visiiti. Kust nad aina tulevad, kuidas neid nii palju saab olla, ei taipu mina. Võib-olla sõna levib – musta lennuki sõna.

Olen näinud paljudel prügikollidel kaelas rippumas või sõrmede vahel roosikrantsina näperdumas tillukesi musta lennuki kujutisi. Need on enamasti päris lohakalt ja rohmakalt voolitud mõnest puujupist või siis kokku meisterdatud oksa- ja vineeritükikestest, traadijuppidest,



vanadest tühjadest plastpudelitest või suvalisest prügist, mis on näiteks markeriga mustaks värvitud. Taaskasutus, pakendiringlus. Aga mõned lennukid on päris peen töö. Küllap prügikollistunud kuldsete kätega meistrimehed on kaaslaste hulgas kõrges hinnas. Osa kolle on kuskilt hankinud – kas siis prügi seast leidnud või odavatest poodidest ostnud – väikseid laste mudellennukeid, mille on siis musta värviga katnud. Need on eriti armsad.

Sõna levib. Asotsiaaliid tulevad siia vanale lennuväljale lähedalt ja kaugelt. Võib-olla on teisigi minusuguseid, kes on musta lennuki mõjul hüljanud oma „tavalise elu” ja siia käimas.

Ehk oli lennuk juba varemgi käinud. Küllap ta siis tuleb millalgi ka tagasi, uute reisijate järele.

Mida arvab linnavalitsus sellest, et mustad hiigellennukid veavad nende haldusala territooriumilt karjade kaupa joodikuid pimeduse varjus õnnelikku tundmatusse? Noh, küllap arvab hästi, tore ju, kui soovimatust elemendist lahti saab. Ainult need mustad lennukid... Aga kui lennukitel pole mingit asja kellegagi peale parmude, las lendavad. Ja vaevalt on praeguse majanduskriisi ajal kellelgi seoses lennuvälja maatükiga mingeid äri- või arendushuvisid.

Mis saab minust. Kui palju päevi mulle veel on antud oma üimate panustega pahupidi pööratud lihasretusmängu jätkata. Kes blufib keda. Kas mul on veel viimane aeg viimased jõuriismed kokku koguda ja end koju lohistada, kui see veel olemas on. Minu tüdruku juurde, kui ta veel olemas on. Või hakkab ka minu jõud ükskord imeliselt kasvama. Mind pühendatakse lennuki saladusse ja ma pääsen järgmisele lennukile. Või nõrken peagi ja suren kuskile siia põõsa alla ära. Talv tuleb. Paljud par mud ei ela talve üle, ja mõnegi surmast ei saa keegi kunagi midagi teada.

Aga kui ma ka peaks tagasi koju minema, või kustuma siin kuskil lumehanges külmaunes, ilma et jõuaksin ära oodata uue lennuki, loodan ma, et kõik par mud, asokad ja kaltsakad, kes lennukisse usuvad, kes teavad sellest rohkem kui mina ja sellest oma imelist jõudu ammutavad, pääsevad mustal lennukil sinna, kuhu igatsevad. Kuhu neil on tarvis pääseda. Must lennuk on kõik, mis neil on. Usun ja loodan ka, et linnavalitsus seda neilt ära ei võta.

Heidikud linnas, turu ümber ja jõe ääres. Nad istuvad, joovad ja mõuravad. Ning näpivad oma kaelas rippuvaid väikseid musti lennukeid.